

Politisk bakteppe for sirkulærøkonomien

Utgangspunktet for avfalls- og gjenvinningsbransjens veikart for sirkulærøkonomi, ligger i [mandatet](#) til ekspertutvalget for grønn konkurransekraft:

”Utvalget skal fremme forslag til en overordnet strategi for grønn konkurransekraft. Grønn konkurransekraft forstås som næringslivets evne til å konkurrere globalt i en tid hvor sterkere virkemidler tas i bruk i klimapolitikken. Utvalget skal drøfte hva som kjennetegner en offensiv og vekstorientert politikk for en styrket grønn konkurransekraft innenfor rammen av en effektiv ressursbruk.”

Klimautfordringen er global og løsningen må også være global. På samme måte vil en velfungerende sirkulærøkonomi måtte være global, og de viktigste premissene for den vil også legges internasjonalt.

Klimaavtalen (COP21)

Avtalen som ble inngått på klimatoppmøtet i Paris i desember 2015, fastslår at landene skal stabilisere sine klimagassutslipp snarest mulig og oppnå klimanøytralitet innen 2050. Hvert femte år kommer landene til å rapportere med sikte på å øke ambisjonene om utslippskutt i tråd med dette hovedmålet. Det ligger stort potensial for reduserte klimautslipp i en overgang til sirkulærøkonomien, noe som dermed utgjør et premiss for at landene skal kunne klare å oppnå målene de ble enige om.

FNs bærekraftsmål

Høsten 2015 vedtok FN nye bærekraftsmål. FN [definerer](#) bærekraftig utvikling slik:

”Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine”. De mest relevante for dette veikartet er mål 8 og mål 12.

Mål 8 er å "Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle", og det viktigste delmålet sirkulærøkonomien kan støtte er:

- 8.4. Til og med 2030 gradvis å bedre utnyttelsen av globale ressurser innenfor forbruk og produksjon, og arbeide for å oppheve koblingen mellom økonomisk vekst og miljøødeleggelser.

Mål 12 er "Sikre bærekraftig forbruk og produksjon", og de viktigste delmålene er:

- 12.1. Gjennomføre det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon.
- 12.3. Innen 2030 halvere andelen matavfall per innbygger på verdensbasis.
- 12.5. Innen 2030 betydelig redusere avfallsmengden gjennom forbud, reduksjon, gjenvinning og ombruk.

Europakommisjonens forslag til handlingsplan for sirkulærøkonomi

Kommisjonens lanserte desember 2015 en [handlingsplan](#) for sirkulærøkonomi, med blant annet forslag til reviderte avfallsdirektiver. Planen er i skrivende stund ikke vedtatt, men veikartet følger likevel dennes målsetninger: "The transition to a more circular economy, where the value of products, materials and resources is maintained in the economy for as long as possible, and the generation of waste minimised, is an essential contribution to the EU's efforts to develop a sustainable, low carbon, resource efficient and competitive economy. Such transition is the opportunity to transform our economy and generate new and sustainable competitive advantages for Europe".

Den foreslåtte handlingsplanen innebærer blant annet

- Konkrete forslag til mer ambisiøse mål for avfallshåndtering i avfallsdirektiver som Norge følger, blant annet en målsetning om å gjenvinne 65 prosent av husholdningsavfall og lignende innen 2030.
- For å bedre produktdesign skal det utvikles krav under økodesigndirektivet for at produktet skal kunne repareres, dets holdbarhet og gjenvinnbarhet, og det skal legges bedre til rette for at bi-produkt fra en industri blir ressurs for en annen.
- Gjennom produsentansvarsordninger skal produsentene i større grad ansvarliggjøres for avfallet som oppstår fra produktene etter bruk. Det foreslås at produsenter skal betale økonomisk bidrag basert på kostnaden ved at produktet blir avfall¹.

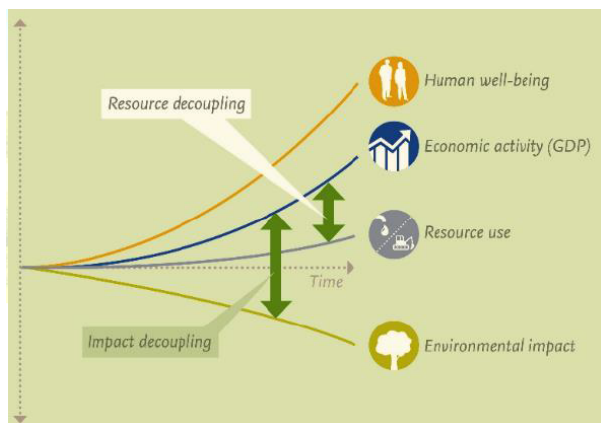
---

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/eus-handlingsplan-for-en-sirkular-okonomi/id2465510/>

Visjon

For å sikre en bærekraftig utvikling mot 2050 er samfunnet avhengig av en frakobling der vi oppnår økt velferd og økonomisk vekst, samtidig som ressursbruk og klimagassutslipp reduseres. I denne sammenheng er en sirkulær økonomi en kritisk faktor. I et norsk perspektiv er en overgang til den sirkulære økonomien avgjørende for konkurransekraft og verdiskaping, og her spiller avfalls- og gjenvinningsindustrien en nøkkelrolle som katalysator.

Figur 2 – Frakobling

Avfalls og gjenvinningsbransjen skal først og fremst være en konkurransedyktig leverandør av resirkulerte råvarer til produksjon av nye materialer og produkter. Dette fordrer rammevilkår som stimulerer til økt bruk av resirkulerte råvarer. I tillegg vil bransjen fremover utforske nye forretningsmodeller for avfallsreduksjon og gjenbruk.

Fra lineær til sirkulær tenkning

I en sirkulær økonomi vil nye produksjonsmetoder og forbruksmønstre gi mindre og mer effektiv ressursbruk. Nye forretningsmodeller vil stå sentralt.

Ifølge Global Footprint Network overstiger vår etterspørsel av ressurser planetens regenerering med hele 62 prosent. Det betyr at vi per 2015 trenger 1,6 jordkloder for å

tilfredsstillende vårt forbruk i løpet av ett år. Estimater innenbærer at ressursuttaket vil tilsvare to planeter innen 2030, dersom vi ikke snur trenden²³. Dette er effekten av en lineær økonomi.

I fremtiden må samfunnet innrettes sirkulært. I en sirkulær økonomi er avfall først fremst råstoff for ny produksjon. Dette medfører en betydelig reduksjon i mengden ressurser som brukes, mer effektiv utnyttelse, økt gjenbruk og reparasjon, og gjenvinning av det som fortsatt blir avfall. På lang sikt medfører en sirkulær økonomi at det i utgangspunktet ikke oppstår avfall, og dermed ingen avfallsindustri slik vi kjenner den i dag. Det finnes kun industri, siden alle ressurser går i sirkulasjon. Veien dit er imidlertid lang. Gjenvinning av avfall vil derfor spille en sentral rolle i den sirkulære økonomien i lang tid fremover.

Visjonen om en sirkulær fremtid innebærer at lønnsomheten i effektiv ressursbruk driver utviklingen. Samspillet mellom bruk av markedskrefter, og myndighetenes rolle som samfunnsutviklere og rammesettere, blir avgjørende. Dette stiller store krav til vår måte å tenke på og har konsekvenser for hvordan produkter utformes, bygg planlegges og bydeler utvikles. Det medfører også at myndighetene må regulere markedet på en måte som reflekterer behovene i en sirkulær økonomi.

Sirkulærøkonomi som klimatiltak

Et sirkulært samfunn og næringsliv vil redusere globale og norske klimagassutslipp betydelig.

Schibsted har beregnet at den positive klimaeffekten av gjenbruket som skjer gjennom finn.no og deres plattformer i andre land er på hele 12,5 millioner tonn CO₂ per år⁴. Andre studier beregner effekten av en innføring av sirkulærøkonomi i Europa til å redusere

---

² <http://www.ex-tax.com/knowledge-centre>

³ US Geological Survey, Adroit Resources, World Bureau of Metal Statistics, International Copper Study Group, World Gold Council, Minormetals.com, Roskill Nickel Report, Cordell et al (2009), Smil (2000), Silver Institute, World Nuclear Association, International Lead and Zinc Study Group, Wikipedia. Source (fossil fuels): BP Statistical Review of World Energy 2010

⁴ Schibsted Media Group; The Second Hand Effect Report 2016

CO2-utslipp med opptil 450 millioner tonn per år (EU⁵, Ellen MacArthur Foundation og McKinsey & Company⁶, Club of Rome⁷).

Økt ressurseffektivitet, og et generelt lavere ressursbruk, vil bidra til en reduksjon i klimagassutslipp. Selv om et fåtall fortsatt sår tvil om klimaeffekten av materialgjenvinning i Norge⁸, viser en omfattende studie at bruk av resirkulerte råvarer reduserer CO2-utslipp med mellom 6 til 96 prosent, sammenlignet med forbrenning og bruk av jomfruelige råvarer⁹. Ettersom sirkulærøkonomien er mer enn bare materialgjenvinning av avfall, er potensialet for positive klimaeffekter vesentlig større.

Sirkulærøkonomi som grønn konkurransekraft

Dersom norske aktører lykkes med å utvikle sirkulære løsninger, vil dette øke norsk konkurransekraft, bidra til betydelig sysselsetting og redusere globale og norske klimagassutslipp.

For å oppnå en sirkulær økonomi, må det utvikles nye forretningsmodeller, teknologier, prosesser og kompetanseområder. Norsk næringsliv har gode forutsetninger, basert på en historisk god evne til omstilling, kompetansebasert industri og evnen til å utvikle og ta i bruk nye løsninger og teknologi. Likeledes er norsk avfalls- og gjenvinningsbransje kommet langt i arbeidet med å industrialisere materialgjenvinningsprosesser og å etablere seg som en global leverandør av resirkulerte råvarer.

I sum representerer visjonen om en frakopling av velferd og ressursbruk betydelige forretningsmuligheter for Norge.

---

⁵ European Commission; Circular Economy – Closing the loop, An ambitious EU circular economy package, Dec 12 2015

⁶ Ellen MacArthur Foundation; Growth Within: A Circular Economy Vision for a Competitive Europe, 2015

⁷ The Club of Rome; The Circular Economy and Benefits for Society; 2015

⁸ <http://www.dagbladet.no/2016/03/21/kultur/meninger/debatt/lederbloggen/kornet/43610210/>

⁹ Norden, Climate Benefits of Material Recycling, TemaNord 2015:547